

4 - Fogvatartás körülményei

Szerző : PILnet - Utoljára frissítve : 29.11.2022

A fogvatartás tekintetében fiatalkorú alatt a 18-21 éves korosztályt is értik. (Bv. tv. 82.§)

A Büntetés végrehajtásról szóló 2013. évi CCXL törvény rögzíti, hogy a büntetések és az intézkedések végrehajtásának rendjét úgy kell kialakítani, hogy az a fiatalkorúak tekintetében a gyermekek jogainak érvényesülését is szolgálja (1.§). A fiatalkorúakat sajátos védelem illeti meg a fogvatartás ideje alatt (Bv. tv. 122. § j) pont).

A jogok tekintetében a fogva tartáskor különös figyelmet kell szentelni arra, hogy a fiatalkorút az általa értett nyelven egyszerre, közérthetően, számára érthető módon tájékoztassák és a törvényes képviselőjének is megfelelően elmondják, hogy milyen jogosultságai vannak. A fiatalkorú törvényes képviselőjének eljárási jogaira a védőt megillető jogok irányadóak.

A nemzetközi dokumentumok tekintetében az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye 37. cikke és a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszeréről szóló 24. Átfogó Kommentár, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke releváns, melyekre a magyar szabályozás hivatkozik is.

Menü

- 4.1 Intézményi feltételek és körülmények
- 4.2 Egészségügyi ellátáshoz való jog érvényesülése
- 4.3 Oktatáshoz való jog érvényesülése a fogvatartás ideje alatt
- 4.4 Pihenéshez, szabadidőhöz, művelődéshez való jog érvényesülése
- 4.5 Kapcsolattartás

4.1 Intézményi feltételek és körülmények

A szabadságvesztés végrehajtása során a fiatalkorúakat a felnőttektől el kell különíteni. (Bv. tv. 99.§ (1) bek. c) pont) Ez 2015 óta nem csak külön intézetet, hanem intézet külön részlegében való elhelyezést is jelenthet. (Bv. tv. 192.§)

A javítóintézeti nevelés végrehajtása során el kell különíteni a fiúkat a lányoktól, és a fiatalkorúak életkoruk, továbbá egészségügyi és nevelési szempontok szerint csoportosíthatók. A tizenhatodik életévüket be nem töltött és a tizenhatodik életévüket betöltött javítóintézeti nevelteket a javítóintézetben külön lakóegységben kell elhelyezni, kivéve ha a fiatalkorú érdekében az igazgató ettől eltérően rendelkezik. (Bv. tv. 348. § (1) bek.)

A bv. intézetben tartózkodó fiatalkorú elítéltek elhelyezésére szolgáló lakóhelyiségek és zárkák berendezése - a bv. intézet lehetsége szerint - a fiatalkorúak magatartása, tanulmányi előmenetele és szorgalma figyelembevételével alakítható ki.

Fiatalkorúak esetén az intézet egyéni fejlesztési tervet készít. Ehhez az oktatási intézményt?, gyermekvédelmi intézményt? pedagógiai véleményt kér a fiatalkorú megismerése érdekében, különösen a magatartás, a szorgalom, a fejlesztést igényl? területek, a családi háttér adataira vonatkozóan. Az adatok csak az egyéni fejlesztési terv, a fiatalkorú védelme, valamint a kockázatbecslés érdekében használhatók fel.

A büntetés végrehajtási intézet a nevelési programját, a fiatalkorú egyéni fejlesztési tervét a fiatalkorú társadalmi beilleszkedésének el?segítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarai enyhítése, pszichés állapota rendezése, iskolázottsága, szakmai képzettségének fejlesztése, az alapvet? erkölcsi normák elfogadtatása, az egészséges életmódra való felkészítése érdekében a gyermekek és az ifjúság védelméért felel?s miniszter felügyelete alá tartozó javítóintézetek szakmai tapasztalatai felhasználásával, azokkal együttm?ködve alakíthatja ki. (Bv. tv. 193.§)

A fiatalkorú a tartására fordított költségekhez csak akkor köteles hozzájárulni, ha munkáltatásban vesz részt vagy rendszeres pénzellátással rendelkezik. (Bv. tv. 202. §)

Magánelzárás alkalmazható fiatalkorúval szemben. De fiatalkorú esetén az intézeti orvos pszichológus bevonásával a magánelzárás végrehajtásának megkezdése el?tt, továbbá a végrehajtás alatt jogszabályban meghatározott rendszerességgel megvizsgálja az fiatalkorút. Ha a bv. orvos vagy a pszichológus az elítélt egészségi állapotára tekintettel a magánelzárás végrehajtásának megkezdését vagy továbbfolytatását nem javasolja, a magánelzárás végrehajtását el kell halasztani, illetve félbe kell szakítani. A halasztás és a félbeszakítás ideje a magánelzárás tartamába nem számít be.

A magánelzárás a fiatalkorúak börtönében tíz, a fiatalkorúak fogházában öt napig terjedhet. A magánelzárással fenytett fiatalkorút az iskolai óraktól, reintegrációs programokról nem lehet eltiltani. (Bv. tv. 193. § (4) bek.)

4.2 Egészségügyi ellátáshoz való jog érvényesülése

A fiatalkorú gyógyszert, gyógyászati segédeszközt térítés nélkül kap. (Bv. tv. 192.§ (5) bek.) Egészségügyi ellátása f?szabály szerint az intézet keretein belül történik, kivéve ha az ellátás ilyen módon nem oldható meg. Ez esetben a fiatalkorút polgári egészségügyi intézménybe kell átszállítani.

Az egészséges életmódra nevelés a büntetés végrehajtási intézet céljai között szerepel fiatalkorúak esetén. Ennek megfelelően a tizenharmadik életévét be nem töltött fiatalkorú dohányterméket nem tarthat magánál, és dohányzása még a törvényes képvisel?jének a hozzájárulásával sem engedélyezett. A realitás ismeretében azonban a jogalkotó úgy rendelkezett, hogy ennek a kötelezettségnek a megszegése nem alapoz meg fegyelmi vétséget.

Javítóintézeti elhelyezés esetén a fiatalkorú személyiségének, értelmi képességeinek, egészségi állapotának a feltárása érdekében a javítóintézet - jogszabályban meghatározott m?ködési rendje szerint - szakért?i csoportot m?ködtet, amelynek pszichológus, gyógypedagógus és orvos tagja végzi el a befogadaskor a szükséges vizsgálatokat. (Bv. tv. 350. § (2) bek.) A szakért?i csoport a vizsgálat eredményei alapján javaslatot tesz a javítóintézet igazgatójának a fiatalkorú végleges csoportba helyezésére és jelzi, ha a fiatalkorú fogyatékosága miatt gyógypedagógiai nevelésre szorul, vagy személyiségzavara, egészségi állapota miatt sajátos nevelést, oktatást, gyógyítást igényel.

4.3 Oktatáshoz való jog érvényesülése a fogvatartás ideje alatt

A szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot kell fordítani a fiatalok oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésére, a tankötelezettség érvényesítésére, az első szakmához jutás lehetőségére. (Bv. tv. 192.§ (4) bek.) Biztosítani kell, hogy a fiatalok szakképzésben vagy betanított munkás-képzésben vegyen részt, és lehetővé kell tenni, hogy középfokú iskolai tanulmányokat folytasson. A fiatalok a tankötelezettségét a külön törvényben meghatározott életévének betöltéséig köteles folytatni. (Bv. tv. 193. § (1) bek.) Ez a hatályos szabályozás értelmében Magyarországon a 16. életév.

A bekerülést követően is a fiatalok kapcsolat tarthat az oktatási-nevelési intézménye pedagógusával, tanulmányi és vizsgakötelezettsége, valamint személyiségfejlődése érdekében. Tanulói jogviszonyt a bv. intézet parancsnokának engedélyével a fiatalok a bv. intézeten kívüli oktatást nyújtó intézménnyel is létesíthet, amely során iskolalátogatási és vizsgakötelezettségét az oktatási intézményben teljesíti. Megkezdett tanulmányok esetén a fiatalok kérelmére, vizsgakötelezettség teljesítése érdekében a bv. intézet gondoskodik az előállításáról, ha ehhez az oktatási intézmény vezetője és a bv. intézet parancsnoka együttesen hozzájárul. (Bv. tv. 197-198.§)

Ha a bv. intézet nem áll szerződéses kapcsolatban általános iskolával, a bv. intézet illetékességi területébe tartozó iskola a bv. intézettel kötött együttműködési megállapodás alapján biztosítja az alacsony fokú képzést, egyéni munkarend alapján. (Bv. tv. 200.§)

Az alacsony fokú oktatásban, a szakképzésben vagy továbbképzésben részt vevő elítélteket a képzés ideje alatt az alacsony munkadíj egyharmadának megfelelő pénzügyi térítés illeti meg. Az ösztöndíj hatásos intézmény a tanköteles kortól már túllépő fogvatartottak esetén a tanulmányok folytatásának ösztönzésére. Az elítélt kérelmére a középfokú oktatásban való részvételt, valamint a felsőfokú tanulmányok folytatását a parancsnok engedélyezheti, az ezekben az oktatási formákban résztvevők számára a költségek biztosíthatók. A fiatalok számára elvileg adott az a lehetőség, hogy a szabadságvesztés-büntetés letöltésének ideje alatt akár felsőfokú végzettséget szerezzen.

4.4 Pihenéshez, szabadidőhöz, művelődéshez való jog érvényesülése

A fogvatartás ideje alatt a fiatalok művelődéshez, pihenéshez, szabadidőhöz és rendszeres fizetett szabadidőhöz való joga nem szünetel, annak érvényesülését biztosítani kell. Javítóintézeti elhelyezés esetén megfelelő sport- és kulturális, vagy egyéb szabadidős-foglalkozást kell biztosítani a fiataloknak. A fiatalok fogvatartottak programok szervezésére (felügyelet mellett) öntevékeny szervezeteket költöztethetnek.

A jogszabály azt is rögzíti, hogy a fiatalok részére - személyiségük fejlesztése érdekében - egyéni és csoportos foglalkozásokat, valamint különféle - intézeten belüli, vagy intézeten kívüli - programokat kell szervezni vagy biztosítani.

Érdekesség, hogy még az internethasználat jogát, sőt, annak időtartamát is törvény írja elő: a fiatalok számára szűrt tartalmú internet-szolgáltatás használatára hetente egy alkalommal harminc perc időtartamban jogosultak. (Bv. tv. 355.§ (2), (3) bek.)

A megfelelő testi fejlődés biztosítására szintén több rendelkezés vonatkozik. Ezek szerint minden elítélte legfeljebb hat köbméter légtérnek, és a fiatalok esetében lehetőség szerint három és fél négyzetméter mozgástérnek kell jutnia (ez több mint a felnőttek esetében). Valamint naponta lehetővé kell tenni számukra a meleg vizes zuhanyozást. A megfelelő testi fejlődéshez szükséges étkezés biztosítása érdekében magasabb a fiatalok elítéltek egy napra eső ételmezési normája is.

4.5 Kapcsolattartás

A fiatalok társadalomba beilleszkedésének segítéséhez igénybe kell venni a gyámhatóság és az egyéb állami szervek, a civil szervezetek, oktatási intézmények, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő, valamint a fiatalok hozzátartozóinak segítségét.

A fiatalok saját vagy a törvényes képviselő kérelmére és a bv. intézet engedélyével, háromhavonta családi konzultáción vehet részt, amely az intézetben megvalósuló kötetlen kapcsolattartási forma. (Bv. 193.§) A családi konzultáción a szülő, valamint az vehet részt, aki a fiatalokkal kapcsolattartásra jogosult.

A fiatalok ezen kívül a saját vagy a törvényes képviselője kérelmére és az intézet engedélyével családterápiás foglalkozáson is részt vehet. Ezek számát a terápiás szükségletek határozzák meg, és az intézeten kívül is megtarthatóak.

A családi konzultáció és a családterápiás foglalkozás nem minősül látogatófogadásnak és az az elítéltek között is engedélyezhető.

Az intézeten kívüli családtagokkal való kapcsolattartáson kívül a jogszabály lehetőséget ad arra is, hogy a fiatalok fogvatartott kérelmére az azonos nemű fiatalok testvérével együttesen elhelyezték, ha ez mindkét fiatalok érdekében áll, és ennek lehetősége az intézetben megteremthető. (Bv. tv. 195.§)

Az együttes elhelyezésnél figyelembe kell venni az elítéltek életét és az elkövetett bűncselekményt, valamint az együttes elhelyezés fogvatartás rendjére és biztonságára gyakorolt lehetséges hatását, a fiatalok veszélyeztetettségét, értelmi és érzelmi fejlettségét.

A kapcsolattartás a fiatalok társadalmi reintegrációjának is része, de nem kizárólagos eszköze. A büntetés végrehajtásban dolgozó pártfogó felügyelő a társadalomba való eredményes visszailleszkedés érdekében a fiataloknak a szabadulást követő élettervezés kialakításához és a megvalósítás támogatásához - a befogadó környezet erre való fogadókészsége esetén - családi vagy csoportos döntéshozó megbeszélést szervezhet. (Bv. tv. 203/A. §) A megbeszélés az intézeten kívül is megszervezhető, és legfeljebb három napig tartó eltávozását is engedélyezhetik. Ha ilyen előkészítő megbeszélésre nem is kerül sor, a tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalok szabadítása előtt hatvan nappal a törvényes képviselőt értesíteni kell. (Bv. tv. 205.§)

Ha a fiatalok szülőjéhez, vagy gyámjához történő hazatérésére megtett intézkedések nem vezetnek eredményre, akkor a bv. intézet megkeresi a gyámhatóságot a szükséges gyermekvédelmi intézkedés megtétele érdekében.

További információk

Helsinki Committee: Children Deprived from Liberty. Country Report: Hungary (pp.313-360)

Forrás: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/BHC_2014_Children_Deprived_of_Liberty_EN.pdf

1991. évi LXIV törvény az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény kihirdetéséről

ENSZ Gyermekjogi Bizottság 24. sz. Általános Kommentár

1993. évi XXXI. tv. az Emberi Jogok Európai Egyezményének kihirdetéséről

2013. évi CCXL. törvény a Büntetés végrehajtásról

2016/800/ EU irányelv a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról

2017. évi XC. törvény a Büntetőeljárásról